

*До разової спеціалізованої вченої ради
у Донецькому державному
університеті внутрішніх справ*

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора
Ігоря Магновського на дисертацію
Бабія Юрія Юрійовича «Організація муніципальної влади в сучасній
Україні: конституційно-правові та прикладні питання», подану на
здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Актуальність дослідження організації муніципальної влади в сучасній Україні зумовлена комплексом конституційно-правових, політичних, соціально-економічних та безпекових чинників, що визначають сучасний етап розвитку національного державотворення. У сучасних умовах питання вдосконалення організації муніципальної влади набуває особливої ваги у зв'язку з необхідністю забезпечення належного рівня публічного управління, реалізації принципу народовладдя, захисту прав і свобод людини та забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Особливу актуальність зазначена проблематика отримала внаслідок проведення реформи децентралізації (слід відзначити її половинчастий характер), яка трансформувала систему територіальної організації влади, розширила повноваження органів місцевого самоврядування, змінила частково адміністративно-територіальний устрій та започаткувала нові механізми управління на місцевому рівні. Водночас реформа виявила низку конституційно-правових і практичних проблем, пов'язаних із розмежуванням компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування, забезпеченням законності муніципальної діяльності, фінансової самостійності громад, ефективності системи контролю та відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

Додаткової значимості дослідженню надають умови правового режиму воєнного стану, повномасштабної збройної агресії проти України,

необхідності забезпечення безперервності функціонування органів місцевого самоврядування, організації життєдіяльності територіальних громад, взаємодії муніципальної влади з військовими адміністраціями, органами державної влади, правоохоронними органами та інститутами громадянського суспільства. Практика функціонування муніципальної влади в умовах війни актуалізувала потребу у виробленні нових конституційно-правових підходів щодо забезпечення балансу між принципами місцевого самоврядування, єдністю системи публічної влади та необхідністю оперативного реагування на виклики національній безпеці.

Знаковим фактором актуальності є європейська інтеграція України та необхідність подальшої гармонізації національного законодавства із європейськими стандартами місцевої демократії, субсидіарності, належного врядування та муніципальної автономії. Перспектива набуття повноправного членства України в Європейському Союзі обумовлює необхідність удосконалення конституційно-правових засад організації муніципальної влади відповідно до принципів децентралізації, відкритості, прозорості, підзвітності, ефективності та участі населення у вирішенні питань місцевого значення.

Наукова актуальність теми полягає також у необхідності переосмислення теоретичних засад муніципального права в умовах трансформації сучасної моделі публічної влади. Незважаючи на значний доробок зарубіжних та вітчизняних учених у сфері конституційного та муніципального права, низка питань залишається дискусійною. Зокрема, потребують подальшого наукового осмислення особливості самої правової природи муніципальної влади, її місце в системі публічної влади, принципи організації та діяльності органів місцевого самоврядування, співвідношення місцевого самоврядування і державного управління, особливості реалізації муніципальної демократії, механізми забезпечення конституційної відповідальності суб'єктів муніципальної влади та захисту прав територіальних громад.

Практичне значення дослідження визначається необхідністю вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення конституційного та

муніципального законодавства, підвищення ефективності організації діяльності органів місцевого самоврядування, оптимізації механізмів взаємодії між різними рівнями публічної влади, запровадження сучасних моделей муніципального управління, цифровізації місцевого самоврядування, розвитку інструментів участі жителів у здійсненні місцевої влади та формування належної системи муніципального врядування в умовах післявоєнного відновлення України.

Саме наведені обставини і визначають актуальність та значимість теми дисертаційного дослідження Юрія Юрійовича Бабія.

Дослідження зазначених аспектів має важливе теоретичне і практичне значення для подальшого розвитку вітчизняної системи місцевого самоврядування, конституційно-правових засад організації муніципальної влади, оцінки сучасного стану правового регулювання та практики його реалізації, виявлення існуючих проблем і суперечностей, а також розроблення концептуальних напрямів удосконалення організації муніципальної влади в Україні з урахуванням сучасних викликів, процесів європейської інтеграції, післявоєнної відбудови і подальшого розвитку демократичної та правової держави, що є ключовими факторами вдосконалення процесів національного державотворення відповідно до сучасних європейських стандартів.

Новизна результатів наукового дослідження.

Результати аналізу положень дисертаційної роботи свідчать про те, що мета дослідження, яка полягала в обґрунтуванні основних концептуальних положень щодо організації муніципальної влади сучасної України як цілісного процесу, Ю. Ю. Бабія досягнута.

Дисертант у ході дослідження визначив основні ознаки муніципальної влади в сучасній Україні, серед яких: легітимність; детермінованість колективними (спільними) потребами населення територіальної громади; спрямованість на реалізацію муніципального інтересу; здійснення у межах муніципальних утворень; містить нормативно визначену інституційну структуру, елементи якої наділені повноваженнями; наявність необхідної автономії для ефективного здійснення покладених завдань.

Також дисертантом уперше розкрито особливості взаємодії муніципальної влади сучасної України з державною владою, що мають прояв у її основних ознаках, видових характеристиках, формах здійснення. Також сформульовано авторське поняття муніципальної влади сучасної України як легітимного муніципального механізму регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ спрямованого на реалізацію муніципального інтересу на засадах відносної автономії у межах Конституції та законів України. Обґрунтовано модель організації муніципальної влади в сучасній Україні, що є системною перехідного типу, яка відображає, – інгресію нової філософії у її архітектоніці; – синтез принципово нових спроможностей, обумовлених реалізацією принципів Європейської хартії місцевого самоврядування у національне законодавство; – адаптацію послідовності формування моделі організації муніципальної влади у різних напрямках. Виявлено особливості правової діагностики стану організації муніципальної влади в сучасній Україні та указано на недоліки структурно-функціонального, фінансово-економічного, нормативно-регламентного, кадрового характеру стану організації муніципальної влади в Україні. Обґрунтовано правову реформу організації муніципальної влади сучасної України як основний засіб удосконалення її організації.

У ході дослідження дисертантом удосконалено: поняття колективних (спільних) потреб населення громад, що є об'єктивною необхідністю в організації забезпечення муніципальною владою життєдіяльності територіальної громади; положення про муніципальний інтерес як форму відображення колективних (спільних) потреб населення територіальної громади, зміст якої опосередковує організацію муніципальної влади; поняття інституційної структури муніципальної влади сучасної України як взаємопов'язаної сукупності інститутів, що формується й функціонує задля задоволення колективних (спільних) потреб населення територіальної громади; положення про правову діагностику як діяльність уповноважених суб'єктів, що спрямована на опис й оцінку фактичного стану правових об'єктів із метою виявлення відхилень у їх функціонуванні від діючих

стандартів (моделей) та прийняття рішення для подальшого удосконалення та її складові: об'єкт, суб'єкт, мета, завдання, система засобів та документування результатів діагностування.

У процесі дослідження дістали подальшого розвитку: положення про функції муніципальної влади в Україні як затребуваного обсягу діяльності уповноважених суб'єктів муніципальної влади для розв'язання відповідних завдань на засадах відносної автономії; поняття завдань муніципальної влади в Україні як сформованого під впливом колективних (спільних) потреб населення територіальної громади плану дій, котрі потребують належного виконання; – положення про етапи формування правового регулювання організації муніципальної влади в сучасній Україні, а саме: доконституційний – охоплює кін. 1990 – сер. 1996 рр.; конституційно-початковий – із 28.06.1996 й до 2014 рр.; конституційно-новітній – 01.04.2014 року і до нині та його структурованість; поняття правової реформи організації муніципальної влади в Україні, котрі обумовленої муніципальним інтересом та європейськими стандартами у сфері місцевого самоврядування.

Можна підсумувати, що поставлені дисертантом завдання виконані у повному обсязі. За результатами проведеного дисертаційного дослідження Ю. Ю. Бабія сформульовано ряд висновків, які відповідають поставленій меті та завданням.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації, їх вірогідність.

Досягнення мети наукового дослідження стало можливим завдяки вдалому вибору структури роботи, яка складається із анотації, вступу, трьох розділів, які включають сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Для досягнення поставлених мети і завдань автором використано широкий спектр філософських, загальнонаукових та спеціальних методів. Так, методи логіки (аналіз і синтез, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція та інші) сприяли можливості автору сформулювати ряд понять.

Діалектичний – дав змогу розглянути муніципальну владу сучасної України у її розвитку й виявити відповідні зміни (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.2, 3.1); діяльнісний – сприяв розглядати взаємодію муніципальної влади сучасної України з державною владою через соціально значущі дії суб'єктів, як публічну діяльність уповноважених суб'єктів у межах муніципальних утворень, що спрямована на реалізацію муніципального інтересу (підрозділи 1.2, 1.3, 3.1).

Структурно-функціональний та факторний – сприяли характеристиці видів та форм взаємодії муніципальної влади України з державною владою через взаємозв'язки між ними (підрозділи 1.3). Системний та синергетичний – дав змогу розглянути модель організації муніципальної влади в сучасній Україні (підрозділи 1.2, 2.2).

Проведений відповідний аналіз документів (чинні джерела права у сфері функціонування муніципальної влади (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2)).

Історико-правовий – сприяв розгляду теоретичних конструкцій організації муніципальної влади, які є відображенням еволюційного шляху становлення місцевого самоврядування (підрозділ 2.2). Метод класифікації дозволив виокремити форми взаємодії (підрозділ 1.3). Порівняльно-правовий – використовувався для порівняння унікального досвіду організації муніципальної влади різних держав (підрозділ 1.3, 2.2). Метод правового прогнозування застосований щодо встановлення правових засобів розв'язання у процесі реформування наявних проблем, обґрунтування пропозицій щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства (підрозділ 3.3, висновки).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані у таких напрямках: у науково-дослідній сфері – задля подальшого дослідження різних аспектів організації муніципальної влади в Україні; для застосування у науково-дослідній роботі (акт впровадження Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, 12.01.2026); в освітньому процесі – при викладанні навчальних дисциплін,

підготовці навчального матеріалу, підручників, посібників, методичних рекомендацій з навчальних дисциплін «Конституційне право України», «Муніципальне право» (акт впровадження Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, 12.01.2026); у процесі здійснення правотворчої та правозастосовної діяльності в контексті організації муніципальної влади (акт впровадження Верховинської районної державної адміністрації, 16.12.2025); у практичній діяльності – може використовуватися як органами державної влади, так і місцевого самоврядування (акт впровадження Верховинської районної державної адміністрації, 16.12.2025).

Достовірність і обґрунтованість результатів дослідження.

Достовірність та обґрунтованість результатів підтверджується проведенням аналізом нормативно-правових актів, спеціальної наукової та довідкової літератури з тематики дослідження, матеріалів правозастосовної практики. Основні наукові результати дисертації відображено в 7 наукових публікаціях, з них 6 статей – у наукових виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань із юридичних наук та 5-ти тезах доповідей – у збірниках матеріалів науково-практичних заходів. Перелік наукових праць здобувача й аналіз їх змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження досить повно викладено у вітчизняних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію на різних науково-практичних заходах.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

Детальний аналіз дисертації Ю. Ю. Бабія дає підстави дійти висновку про відсутність текстових запозичень без посилання на джерела та інших порушень академічної доброчесності.

Зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи, в цілому, логічність та послідовність побудови дослідження, здобутки дисертанта, вважаю за необхідне звернути увагу на окремі дискусійні та такі, які потребують додаткового пояснення під час захисту, положення даної роботи:

1) ураховуючи методологічну сторону, на с. 19 (останній абзац) у рубриці методи дослідження, автор указує, *що методологічною основою наукової роботи стали філософські, загальнонаукові підходи й методи*, при цьому не вказавши на використання спеціальних наукових методів, хоча у даній роботі їх використовує;

2) на с. 75 (перший абзац) та й у висновку до першого розділу на с. 94 (останній абзац), автор подає власне визначення взаємодії муніципальної влади сучасної України державною владою – *це обумовлена інституційно-структурною організацією муніципальної та державної влади публічна діяльність уповноважених суб'єктів в межах муніципальних утворень, яка спрямована на реалізацію муніципального інтересу на засадах відносної автономії муніципальної влади й визначена Конституцією та законами України*, де, на наш погляд, є певний перекош у сторону муніципальної влади, оскільки йдеться мова про взаємодію як таку між видами влад, а нічого не сказано про державну владу;

3) підрозділ 3.2. присвячений реформуванню організації муніципальної влади в сучасній Україні, при цьому не цілком констатованими та зрозумілими є шляхи реформування у частині удосконалення організації муніципальної влади на сучасному етапі під час гібридної війни, які при цьому є ризики, можливо наділення додаткових повноважень, їх особливості, що сприятиме виконанню функціональних обов'язків тощо? Що потребує від автора відповідних уточнень.

Загальний висновок по дисертації.

Представлене дисертаційне дослідження Юрія Юрійовича Бабія «Організація муніципальної влади в сучасній Україні: конституційно-правові та прикладні питання» є завершеною роботою, сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для науки конституціоналістики. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від

23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор – Бабій Юрій Юрійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

Офіційний опонент:
професор кафедри міжнародного,
конституційного та адміністративного права
Івано-Франківського інституту
«Одеська юридична академія»
доктор юридичних наук, професор

Ігор МАГНОВСЬКИЙ

Директор Івано-Франківського інституту
«Одеська юридична академія»
доктор юридичних наук, професор

Роман САВЧУК